

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for Collie korthåret

Versjon 1

Gyldig t.o.m. 01.05.2020

RAS for Collie korthåret

Innholdsfortegnelse

Innledning	5
Generelt.....	5
Rasens historie; bakgrunn og utvikling.....	5
Overordnet mål for rasen.....	6
Rasens populasjon	6
Populasjonsstørrelse.....	6
Gjennomsnittlig kullstørrelse.....	6
Effektiv populasjonsstørrelse	6
Innavlsgrad	7
Bruk av avlsdyr.....	7
Innhenting av avlsmateriale fra andre land.....	8
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	8
Prioritering og strategi for å nå målene	8
Helse.....	8
Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen.....	9
Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter.....	9
Forekomst av reproduksjonsproblemer.....	11
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	11
Prioritering og strategi for å nå målene	11
Mentalitet og bruksegenskaper	12
Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester	12
Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden	12
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	12
Prioritering og strategi for å nå målene	13
Atferd	13
Atferdsproblemer	13
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	13
Prioritering og strategi for å nå målene	13
Eksteriør	14
Eksteriørbedømmelser.....	14
Overdrevne eksteriørtrekk.....	14
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	14
Prioritering og strategi for å nå målene	15

RAS for Collie korthåret

Oppsummering.....	15
Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål.....	15
Plan for videre arbeid i klubben.....	15

Innledning

Collie korthåret er en 150 år gammel rase som stammer fra Storbritannia. Rasens tidligste historie er usikker, men enkelte mener at collien, eller datidens gjeter/gårdshund stammer fra hunder som ble brakt til øyene av romerne på femhundre-tallet. Opprinnelsen til rasens navn er også uklar. Enkelte hevder "collie" kommer av "coaly" som betyr mørk/sort og henspeler til hundens pelsfarge, mens atter andre mener navnet må komme fra ordet "colley" (navnet på datidens sorthodede sauerase). Navnet kan også muligens stamme fra det gæliske eller irske ordet for hund; "cailean" eller "coilean".

Det sies at den korthårede varianten av collie først og fremst ble brukt til å drive sau eller kveg mellom de forskjellige landsbyene/markedene i tillegg til å fungere som en gårdshund/vakthund.

Rasens moderne historie begynte først i dronning Victorias regjeringstid. På 1800-tallet begynte overklassen å interessere seg for å kjøpe opp og samle på ekstra pene eksemplarer av gjeter -og gårdshunder som de kom over. Snart ble det populært å vise fram de beste eksemplarene på hundestillinger. Slik ble hundetypen i løpet av få tiår forvandlet fra en arbeidende gårdshund til en rasehund som først og fremst ble avlet for å være familie-, hobby- og utstillingshund. Dronning Victoria anskaffet selv en rekke korthårede collies til sin kennel, og det sies at hennes favoritthund var den korthårede collien "Sharp".

Generelt

Rasens historie i Norge; bakgrunn og utvikling

Den første korthår som kom til Norge kom fra Canada i 1966, en sobel/hvit hanhund. Denne var ikke registrert og hadde derfor ingen stamtavle. En blue merle tise ble importert til Norge i 1968 og dette er så vidt det vites, den første med stamtavle i Skandinavia.

Det første korthårskullet i Norge skal ha blitt født høsten 1978 hos Gustav Hansen, kennel Starpark, på Brøttum. De hadde importert Fairlines Rumor In Black; et resultat av kort/lang parring, fra Sverige. Han ble først paret med en av deres andre svenskimporter Gentlyonmymind og i det kullet som var Norges første ble Starparks' Smooth King født. Han ble senere far til et kull i Løten hos Emma og Magne Helmersen som hadde importert en voksen tise fra kennel Sunsweet i Finland. I dette kullet fødtes en tise som fikk stor betydning i avlen i Norge, Nuch NV-88 Yanka som ble stamtispen til kennel Torrosly.

Neste kull som så dagens lys her i landet hos kennel Starpark var også etter Fairlines Rumor In Black, denne gang parret med Light-O'Love (også hun fra Sverige). De ble født i 1979 og her kom bl.a tispene Nuch Starpark's Smooth Quincie som ble solgt til Berit Eide på Vestlandet. Hun fikk ett kull etter seg. Light-O'Love var også et resultat av kort/lang parring så i dette kullet var altså både mor og far resultat av kort/lang parring.

En tisevalp født hos kennel Stardog i Sverige i 1980 ble kjøpt av Elisabeth Maridal på Frei. Denne fikk ett kull etter seg og en av tispene Pasello Dream Sweaty skulle bli starten på Karin og Harald Kleppe, kennel Hakarin sitt oppdrett av rasen. En tise fra Torrosly hadde de også men denne fikk aldri noe avkom etter seg. De importerte også noen hunder og hadde

også noen kull men dessverre skulle ingen av disse vise seg å få spesiell betydning for den videre avlen.

Tispevalpen fra Stardogs hadde forøvrig samme far som Torrosly's D-kull hvorfra Norges første LP champion og dobbeltchampion i rasen kom samt hennes bror som ble Norges første gruppevinner på NKK utstilling. Han ble forøvrig far til stamtispen til en av Sveriges ledende korthårsoppdrettere.

Overordnet mål for rasen

Overordnet mål er å bevare collie korthår slik rasen er beskrevet i FCI-standarden slik at den kan fortsette å bestå av sunne og funksjonelle hunder, velegnet som familiehund og med egenskaper som gjør den egnet til ulike aktiviteter.

Rasens populasjon

Populasjonsstørrelse

De siste ti år er det registrert til sammen 168 individer, norskfødte og importerte.

Fra 1986 og fram til i dag har det i gjennomsnitt blitt født 1,3 kull pr år. Trekker vi ut de siste 10 årene så har antall registrerte kull økt noe; til 1,9 kull pr år.

Årstall	Antall kull (valper)	Årstall	Antall kull (valper)
2004	1 (10)	2009	1 (5)
2005	1 (9)	2010	2 (8)
2006	3 (19)	2011	2 (17)
2007	3 (15)	2012	2 (13)
2008	0 (0)	2013	4 (28)

Gjennomsnittlig kullstørrelse

Gjennomsnittlig kullstørrelse i rasen beregnet på alle kull født siden 1987 og fram til 2013 er på 5,9 valper (til sammen 38 kull). Gjennomsnittlig kullstørrelse de siste 10 årene er på 6,5 valper (basert på 19 kull). Selv om dette er for få kull statistisk sett til å kunne si noe om utviklingen av kullstørrelsen i rasen over tid så kan man få inntrykk av at antall valper pr kull sakte er på vei opp.

Effektiv populasjonsstørrelse

Siden 1985 har i alt 34 hannhunder vært brukt i korthårsavlen. 31 av disse har ett kull etter seg i Norge, mens 2 av hannene er far til to kull og bare 1 hann er far til tre kull. 15 av disse 31 hannene har flere kull i utlandet; alt fra 3 kull og oppover til 25 kull. 8 av disse 15 hannene er såkalt populære (matador) hanner. Alt i alt ser det ut til at norske oppdrettere har vært flinke til å bruke et vidt spekter av hannhunder selv om noen få har til dels vært velbrukte i utlandet.

Siden 1987 har 24 korthårscollie-tisper gått i avl. 15 av disse har kun hatt ett kull, mens 5 av tispene har vært mødre til to kull og 4 av tispene har tre kull etter seg. 1 tise har ett kull i utlandet.

Henholdsvis 25% av hannhundene og 17% av tispene har gått videre i avl.

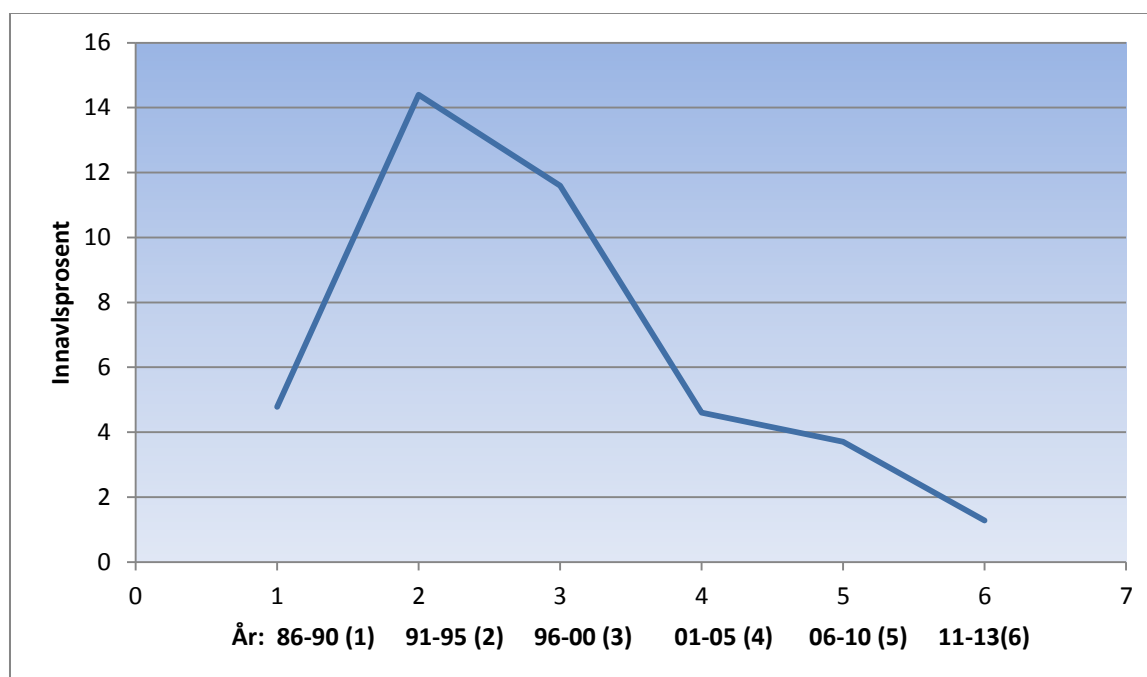
Hvis vi ser på Norge isolert sett så ser vi at det er en litt pussig situasjon der faktisk flere tisper enn hannhunder har vært brukt i avl mer enn en gang. Ofte er det jo omvendt; at hannhunder oftere har flere kull etter seg enn det tispene har.

Innavlsgrad

Gjennomsnittlig innavsgrad for alle kull fra 1986 fram til 2013 er 5,55%

Gjennomsnittlig innavsgrad de siste 10 år er på 2,64%.

Rasens gjennomsnittlige innavsgrad i Norge fra 1986-2013 (regnet i femårs-bolker):

Vi ser at trenden er at rasens gjennomsnittlige innavsgrad er på vei ned i Norge noe som er veldig positivt. Den gjennomsnittlige innavsgraden i en rase bør ligge så nær null som mulig i hver generasjon for å minimalisere tap av gen-materiale så oppfordringen er at oppdrettere fortsetter å være bevisste på å sørge for så lav innavsgrad som mulig for sine enkeltkull.

Bruk av avlsdyr

Tallene viser at norske korthårsoffdrettere er flinke til å spre avlen på mange avlsdyr og at få avlsdyr har mange kull etter seg.

Oppdrettere oppfordres også til å være bevisst på å ikke bruke utenlandske hannhunder i avl som allerede har mange kull etter seg i utlandet for å unngå å bidra til «matadoravl».

Innhenting av avlsmateriale fra andre land

Norske korthårsoppdrettere henter i stor utstrekning avls-materiale fra andre land, både ved å importere framtidige avlsdyr og ved bruk av utenlandske hannhunder til sine tisper.

Årstall	Antall reg. importere	Årstall	Antall reg. importere
2004	1	2009	15
2005	1	2010	8
2006	6	2011	2
2007	3	2012	4
2008	8	2013	5

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Kortsiktig: Holde rasens samlede innavlsgrad i Norge på 2,0% eller lavere de neste fem årene.

Langsiktig: Få rasens samlede innavlsgrad i Norge ned på 1,5% eller lavere innen 2025.

Prioritering og strategi for å nå målene

Hver enkelt kull-kombinasjon må ha så lav innavlsgrad som mulig; helst så nært null som mulig basert på en fem generasjoners stamtavle. Skal korthårscollien i Norge nå målet om å ligge på en gjennomsnittlig innavlsgrad på 1,5% eller lavere innen ti år må de aller fleste kull representere lavere innavlsgrad enn dette, og ingen kull bør ha markant høyere innavlsgrad.

For å ta vare på mest mulig av dagens genmangfold i rasen så anbefales det at flest mulig hannhunder og tisper brukes i avl, i stedet for at samme tise eller hannhund brukes mange ganger. En hannhund bør i hele sin levetid ikke være far til mer enn maksimalt 5% av antallet valper født i en fireårs-periode. Da det ikke blir født så mange korthårskull i Norge er det mer praktisk og reelt å beregne dette maks antallet valper etter en og samme hannhund basert på en større populasjon, f.eks den nordiske. En grovberegning basert på den nordiske populasjonen vil gi et estimat på rundt 58 valper pr hannhund (antallet valper registrert i Norden de siste fire år er 1163: Finland 809, Sverige 269, Norge 66 og Danmark 19 valper).

Det er viktig å huske at 5% regelen angir et maks antall avkom av hva som er tilrådelig og at ideelt sett bør antallet valper etter en og samme hannhund ligge godt i underkant av dette.

Selv om en enkelt hannhund ikke har vært brukt for mye ihht til ovenstående råd så bør korthårsoppdrettere også være oppmerksomme på og unngå at hans barnebarn blir brukt overdrevent mye i forhold til resten av populasjonen.

Oppfordre korthårsoppdrettere til i større grad å lete etter ubrukte hannhunder til sine tisper; gjerne fra kull eller linjer som er lite eller ikke benyttet fra før.

Kontakte og starte et samarbeid med de andre nordiske collieklubbene for å undersøke muligheten for å beregne hvor nært slektskap dagens korthårspopulasjon er basert på. Det ville også være nyttig å opprette jevnlig kontakt med The Smooth Collie Club of Great Britain for å kunne utveksle informasjon og erfaring spesielt med tanke på å bevare genetisk variasjon i rasen.

Anbefale alle oppdrettere å delta på NKKs oppdretterseminarer.

Øke etterspørselen av korthårscollievalper ved å markedsføre rasen på utstillinger, konkurranser, på messer og i lokalpressen hvis muligheten byr seg. Ha fast rasestand på Dogs4All.

Helse

Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

Rasens helse ser generelt ut til å være god. I Helse- og atferdsundersøkelsen på Collie presentert i 2014 oppga 89% av de som svarte at hundens helse var god eller meget god. Gjennomsnittlig levealder for collie kort- og langhåret er 8,1 år i følge undersøkelsen.

Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

De fleste tallene som det vises til i denne delen av RAS er hentet fra helse- og atferdsundersøkelsen som ble gjort på collie i 2013 (ferdigstilt februar 2014). I undersøkelsen kom det inn 554 besvarelser (55 korthår og 499 langhår). Det er vanskelig å si i hvilken grad disse besvarelsene er representative for, og gir et reellt bilde av rasens helsetilstand. Man må derfor konkludere med forsiktighet, men tallene kan forhåpentligvis gi en viss pekepinn om rasens helse. Usikkerhetsmomentet blir ekstra stort mht til rasen korthårscollie da bare 55 av besvarelsene i undersøkelsen gjaldt korthårscollies, og disse er ikke skilt ut fra de andre når statistikken er regnet ut. Tallene fra Helseundersøkelsen som blir presentert nedenfor er derfor kun veiledende.

Defekter/sykdom som det forekommer 10% eller mer av i følge Helseundersøkelsen for collie blir her listet opp:

Livmorbetennelse

I følge helseundersøkelsen av 2013 er det en forekomst av livmorbetennelse på 19% blant tispene som deltok. Dette prosenttallet er en god del høyere enn andre problemer som rasen statistisk kan komme ut for så det samsvarer med tall f.eks forsikringsselskapet Agria viser til som antyder at collien som rase kan være utsatt for å få livmorbetennelse.

Øyebetennelse/øyekatarr

15% av de spurte har hatt problemer med øye- eller øyelokk. 80% av colliene som ble oppgitt å ha hatt plager i øyet har hatt problemer med øyebetennelse/øyekatarr, de fleste kun 1-2 ganger i løpet av livet. Interessant nok har kun tre collies i følge helseundersøkelsen fått diagnostisert nedsatt tåreproduksjon/tørre øyne, selv om det rapporteres fra veterinærhold at det ikke er uvanlig i rasen. Forklaringen kan være at de færreste får en kjent diagnose «på papiret». Det kan også være at tåreproduksjonen faktisk har blitt bedre i rasen de siste årene. Uansett årsak er det greit om korthårsoffdrettere holder et lite øye med tilstanden i rasen mht til dette.

Ledd/muskler/skjelett

For ca 10% av colliene som er med i helseundersøkelsen av 2013 oppgis det at de har hatt problemer med ledd/muskler/skjelett. De fleste av disse hadde artrose/forkalkninger, de

fleste i hoftene. Det kommer ikke fram av helseundersøkelsen hvorvidt dette prosenttallet er representativt for korthårscollie.

Hud/pels/øre

I følge helseundersøkelsen av 2014: 11% av colliene i undersøkelsen har hatt vedvarende/alvorlige problemer med hud, pels eller øre. De fleste av disse hadde enten problemer med hudbetennelser, kløe, røde/såre poter, analkjertelproblemer og ørebetennelse. 15% har hatt vedvarende problemer med fordøyelsessystemet oftest i form av diare eller oppkast. Undersøkelsen sier ikke noe om korthår har samme forekomst som langhårscollie.

Allergi/atopi/autoimmune sykdommer

Bare 5% av colliene som deltok i Helseundersøkelsen er oppgitt å ha allergi/atopi så kun basert på disse tallene ser det ikke ut til å være et stort problem i rasen pr idag. Man hører imidlertid om flere allergi-tilfeller i rasen både her i Norge og i utlandet så det kan være greit for oppdrettere å være obs på at det forekommer. Det er også registrert korthår med andre autoimmune, kroniske tilstander som lavt stoffskifte eller kroniske betennelser.

MDR1

MDR1-gendefekten: Av de 226 colliene som veterinærhøgskolen har gentestet i forbindelse med helseundersøkelsen så var 50% homozygot (overfølsomme for parasittmedisinen ivermectin- og relaterte medisiner) og ca 40% var bærere. Bare 10% var genetisk fri for MDR1-defekten. Dette samsvarer stort sett med resultatet fra lignende internasjonale studier.

Tenner/bitt

Helseundersøkelsen rapporterer om relativt få tilfeller av tannfeil/tannmangel i rasen. Dessverre ble det ikke spurt om forekomsten av svake underkjever eller trange bitt. Sistnevnte er satt opp som et punkt i BSI –Rasespesifikke dommeranvisninger. Se avsnittet under «Overdrevne eksteriørtrekk».

HD/AD

HD-forekomsten er svært lav i korthårscollie-rasen. Gjennomsnittlig ligger den på 0-2% i de nordiske landene; 0% i Norge de siste årene. Ca 30% av alle norske korthår blir HD-røntget. AD-forekomsten kan være noe høyere enn HD-forekomsten (finske tall) men hittil har relativt få blitt AD-røntget så tallene er noe usikre.

DM -Degenerativ myelopati

DM (degenerativ myelopati): Det er blitt ganske vanlig å genteste for denne sykdommen i endel andre land i Europa. Kun 5 collies i Norge er i følge helseundersøkelsen gentestet; alle er fri. To collies er oppgitt å ha fått denne sykdommen.

CEA –Collie eye anomaly

De aller fleste korthår i Norge blir øyelyst fri for CEA. Av 137 øyelyste korthår de siste 10 årene er 6 korthår øyelyst med CRD (CEA i mild form) og 1 med colobom. 3 med PPM, 3 med distichiasis og 1 med cornea dystrofi og 1 med «annet ikke medfødt».

Forekomst av reproduksjonsproblemer

I følge helseundersøkelsen har 15% av drektige collie-tisper hatt fødselsproblemer, og forekomsten av keisersnitt ved fødsler er 10%. Vi antar at dette ikke forekommer like ofte i korthårscollierasen.

Korthårscollierasen ser ikke ut til å ha spesielle problemer med fertilitet eller paringsvillighet. Kullstørrelsen er på vei opp og de aller fleste tisper ser ut til å bli drektige ved paring. Manglende testikler/kryptorchisme forekommer ikke ofte i rasen. 9 av 242 hanner (kort og langhåret) i helseundersøkelsen er oppgitt å være kryptorchide.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Da forekomsten av plager relatert til øye, ledd, muskler/skjelett, hud, pels og øre er usikker i korthårscollie-rasen i Norge kun basert på Helse og Atferdsundersøkelsen så er det vanskelig å beskrive mål for å redusere forekomsten av dette. Via diverse informasjonskanaler vet vi imidlertid at det finnes noen tilfeller av autoimmune sykdommer og plager i den nordiske populasjonen som f.eks allergi/atopi, diverse kroniske betennelsestilstander og lavt stoffskifte; i tillegg til noe kreft og epilepsi-lignende anfall. Da det pr idag ikke ser ut til å være store forekomster av før nevnte plager så må man inntil videre følge det generelle rådet om å sørge for å bevare og utvide den eksisterende genpoolen ved å bruke et bredt utvalg av dyr i avl; avstå fra å bruke syke dyr i avl og unngå å øke risikoen for sykdom ved å linjeavl på foreldre der samme defekt forekommer hos nære slektninger.

For genetiske defekter eller sykdommer der gentester er tilgjengelig (i skrivende stund MDR1, CEA, DM og rcd2-PRA) må korthårsoppdrettere bruke dette med fornuft og forsiktighet. Litt avhengig av forekomsten i populasjonen så bør målet normalt sett være å sakte redusere forekomst over et lengre tidsperspektiv heller enn å søke å utrydde den da sistnevnte kan innskrenke genpoolen alt for mye og føre til at rasens generelle helse og vitalitet blir skadelidende.

Vi siterer Frode Lingaas vedrørende MDR1-defekten: "Det er viktig at man husker at dette IKKE er en sykdom og at det ikke må legges ukritisk vekt på dette. Siden forekomsten av genvarianten er høy kan rask seleksjon føre til at det går ut over andre egenskaper i rasen og bidrar til minsket genetisk variasjon. Det er derfor viktig at man sørger for en bred bruk av ulike avlsdyr slik at alle verdifulle linjer blir brukt." (kommentar i Helse –og Atferdsundersøkelsen for Collie 2013).

Paring bør forekomme naturlig. En tisper som er uvillig eller nekter å la seg pare naturlig skal ikke insemineres. Kun klinisk friske hunder skal benyttes i avl.

Avlshunder skal fortrinnsvis være frirøntget på hoftene (A eller B) og på albuene dersom disse røntges.

Avlshunder skal øyelyses i voksen alder.

Dersom CRD-hund brukes i avl skal den pares mot CEA-fri partner; ideelt sett mot en som er gentestet fri for CEA. Siden CEA i mild form (=CRD) ikke medfører nedsatt syn og rasen er liten genetisk sett bør flest mulig hunder brukes i avl, også individer med CRD dersom de har andre verdifulle kvaliteter å bidra med i avlen. Hunder med colobom eller andre alvorlige forandringer som netthinneavløsning bør ikke brukes i avl.

Prioritering og strategi for å nå målene

Informere om helse, screening, gentesting (og bruken av dette) generelt via Colliebladet.

Bruke RAS aktivt og henvise til dokumentet ofte i Colliebladet i form av info fra avlsrådet, små artikler etc. Evt arrangere seminar/foredrag om genetik og helse.

Mentalitet og bruksegenskaper

Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester

Korthårscollien er i tillegg til å være en trivelig familiehund en allsidig rase til både hobby og sport og det er aktive ekvipasjer representert i flere forskjellige typer hundesporter eller til nytte/bruk i Norge. De siste par årene har 5 korthårscollies konkurrert i lydighet, 1 i NBFs og RIKs bruksprogram og 3 i rally-lydighet. Ingen i agility for øyeblikket men ett par stk er i startgropa. I tillegg er rasen representert med 1 besøkshund, 1 godkjent i kadaversøk, 1 godkjent redningshund og 2 som har fått godkjent ferdselsprøve (BH). Til sammen 5 ekvipasjer med ulike offentlige godkjenninger/prøver og 10 ekvipasjer med start i ulike grener.

Korthårscollien har i Norge ingen krav til bruks/gjeterprøver eller kjent mental status for å brukes i avl eller bli utstillingschampion.

Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden

I følge rasestandarden er korthårscollien en intelligent, våken og livlig hund som fysisk skal bære preg av styrke og aktivitet. Den skal være glad og vennlig; aldri nervøs eller aggressiv.

De fleste korthårscollies passer stort sett godt til denne beskrivelsen.

Det er ikke så mange korthårscollies som har gjennomført mentalbeskrivelse (MH) eller annen mentaltest her i Norge; en liten håndfull de siste ti årene. Noen flere norske korthårscollies har gått mentalbeskrivelse (MH) i Sverige eller finsk MT/mentaltest. Det finnes derfor ikke noen tall på hvordan bruksegenskaper som f.eks graden av lekelyst gir seg til kjenne i rasen. De fleste eiere rapporterer imidlertid at de er fornøyd med hundens arbeidsglede og lærevillighet.

Gjetersegenskaper: Korthårscollien blir sjelden trent til eller brukt som gjeterhund i Norge selv om det rapporteres om noen få individer som i noen grad har hjulpet til med å flytte sau eller kveg i sitt nærmiljø eller på gården.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Kortsiktige og langsiktige mål er sammenfallende.

At flere collie-eiere blir aktive med sine collies både mht til aktivisering i hverdagen, organisert trening og/eller konkurranser i diverse hundesporter. Vi ønsker også å se flere collies som blir godkjent som besøkshunder, terapihunder, servicehunder, redningshunder o.l.

Prioritering og strategi for å nå målene

NCK og dets underavdelinger vil arrangere minst ett kurs hver for sine medlemmer i året i en eller annen form for aktivitet (handlerkurs, LP, rally-LP, AG, gjeting, spor/bruks e.l., for på denne måten å oppmuntre til at flere trener og aktiviserer sine korthårscollies jevnlig. Jo flere som går kurs og trener jo flere vil starte konkurranser med sine hunder. God reklame for rasen og positivt for hund og eier med mer «hjernetrim»/aktivitet.

Fortsette den fine tradisjonen med å presentere artikler i Colliebladet om collie-ekvipasjer som trener og/eller konkurrerer i diverse aktiviteter og hundesporter

Atferd

Atferdsproblemer

Problem-områdene nedenfor er basert på tall fra Helse- og atferdsundersøkelsen på Collie 2013 og skiller ikke mellom kort og langhåret collie, så noe av tall-materialet kan derfor være noe misvisende når det gjelder korthårscollien.

Når det gjelder lyd-sensitivitet så samsvarer tall fra helse- og atferdsundersøkelsen omtrentlig med statistikk basert på svenske MH(mentalbeskrivelse)-resultater over en årrekke så det er grunn til å tro at tallene vedr. lydsensitivitet er rimelig pålitelige. Grovt sett viser det at godt og vel halvparten av alle collies uansett hårlag viser en eller annen form for uro eller angst ved høye lyder som skudd, fyrverkeri eller andre typer smell. De fleste av disse viser en mild eller moderat reaksjon, et mindretall viser en sterk eller meget sterk reaksjon (rundt 20% av de som reagerer negativt viser sterk eller meget sterk angst).

I underkant av halvparten av colliene i Helseundersøkelsen viste usikkerhet eller ble redde første gangen de ble utsatt for en ukjent situasjon (f.eks bilkjøring eller heis etc). De fleste av disse viste mild eller moderat angst.

Nesten halvparten av colliene som deltok i undersøkelsen viste varierende grad av ubehag eller redsel for å gå i bratte eller åpne trapper. Litt færre collies; ca 40% viste varierende grad av redsel for å gå på blanke eller glatte gulv. Det er såvidt kjent nokså uvanlig med redsel for blanke eller glatte gulv hos korthårscollien, men det har vært rapportert om noen tilfeller av engstelse for å gå i trapper, så dette er nok noe som oppdrettere kan holde et øye med framover så det ikke blir mer av det i rasen.

Opp til en tredjedel av colliene i undersøkelsen kunne vise varierende grad av reserverthet/angst i sosiale sammenhenger som å møte fremmede mennesker etc, de fleste mild reaksjon (unnavikende, reservert atferd). Dette er ett av punktene som blir nevnt for rasen i «Rasespesifikke dommeranvisninger –BSI» hvor dommere bes se opp for engstelig atferd eller skyhet i utstillingsringen. Standarden for korthårscollie sier «Glad og vennlig. Aldri nervøs eller aggressiv».

Alt i alt viser Helseundersøkelsen at collien stort sett har en god helse og atferd, men med enkelte helse- og atferdsutfordringer.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Kortsiktige mål: De fleste norske korthårscollies er heldigvis ikke overdrevne reserverte eller skye men et mål må alltid være at enda færre blir det. For å redusere antall reserverte eller engstelige korthårscollies ytterligere så er det viktig at oppdretter fortsetter å være flinke til å

sosialisere valpene godt fram til åtte ukers alder. Dersom en valp blir værende hos oppdretter lenger enn dette så er det viktig at oppdretter bruker ekstra tid på å gi denne valpen god miljøtrening i form av å møte fremmede mennesker og hunder, nye miljøer inkludert by, trafikk osv. til man finner et nytt hjem til den.

På lang sikt ønskes det at oppdrettere setter seg inn i og tar større hensyn til hundenes gemytt og atferd ved valg av avlsdyr. Inkludert i dette ville det være nyttig om flere oppdrettere og valpekjøpere av korthårscollie MH-beskriver sine hunder slik at man lettere kan se evt arvelige faktorer rundt det med atferd og mentalitet i rasen, og/eller at hver enkelt oppdretter forsøker å kartlegge mentalitet på annen måte ved hjelp av valpetester og tett oppfølging av valpekjøperne, evt ved hjelp av spørreskjemaer o.l. etter at avkommene er godt voksne.

Det er pr idag ikke et mål for NCK å tvinge oppdrettere til, eller å gjøre mentalbeskrivning obligatorisk for avlsdyr. NCK ønsker i stedet at oppdrettere frivillig skal ønske å lære mer om atferd og arvbarhet og at vi sammen skal kunne bedre rasens atferd og nervekonstitusjon gjennom informasjon og kunnskapsheving.

Prioritering og strategi for å nå målene

NCK som arrangør må informere alle inviterte dommere ved rasespesialer at BSI - Rasespesifikke dommeranvisninger skal følges slik at varierende grad av engstelig eller sky atferd i ringen skal bemerkes og premiegraden trekkes ned tilsvarende.

Sette fokus på rasens atferd og evt atferdsproblemer via artikler i Colliebladet.

Arrangere temakvelder eller seminarer om atferd, avl og arvelighet.

Oppmuntre oppdrettere til å benytte individer i avl som ikke viser reserverthet eller skyhet men er sosiale og uredde.

Informere om at MH -mentalbeskrivelse eller andre typer mentalbeskrivelser/valpetester kan være nyttige tilleggsverktøy for oppdrettere til å kartlegge mentaliteten på egne avlsdyr og deres avkom.

Eksteriør

Eksteriørbedømmelser

Korthårscollien i Norge er av overveiende høy kvalitet eksteriørt og funksjonsmessig; moderat og sunt konstruert uten overdrivelser. Bevegelser fremheves som overveiende gode. Man ser en tendens til noe steil overarm/utilstrekkelig vinklede fronter. Vedrørende eksteriøre detaljer i hodet så er det endel dårlig markerte og feilplasserte stop. Standarden beskriver at stop skal være "lite men merkbart" plassert på midtpunktet mellom de innerste øyekroker.

Overdrevne eksteriørtrekk

Med et par unntak finnes det ingen overdrevne eksteriørtrekk som innebærer risiko for helseproblem hos rasen pr idag. Rasen står oppført på listen over raser som observeres med hensyn til risiko for overdrevne eksteriørtrekk (Rasespesifikke dommeranvisninger -BSI) med følgende merknader:

Områder som dommere blir bedt om å være oppmerksomme på ved eksteriørbedømming er smal underkjeve med medfølgende trangt bitt hvor hjørnetenner kan stikke opp i gommen. BSI nevner ikke et annet aspekt ved korthårscolliens utforming av kjeve som kanskje er like vanlig eller vanligere å se i Norge, nemlig svak (grunn) underkjeve.

Det blir også nevnt overdrevne små (mikroftalmi) og dyptsittende øyne. Øyne skal i følge standarden være "middels store, aldri meget små".

Vedrørende BSIs tredje merknad angående skyhet se punktet "Atferdsproblemer".

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Pr idag er de kortsiktige og langsiktige mål for rasens eksteriør sammenfallende.

Avle for å bedre frontpartiet slik at færre korthårscollies får rake fronter og steile overarmer.

Det er ønskelig at kvaliteten på underkjeven på sikt bedres hos rasen (både færre trange bitt og sterkere underkjever).

Prioritering og strategi for å nå målene

NCK som arrangør må informere alle inviterte dommere ved rasespesialer at BSI - Rasespesifikke dommeranvisninger skal følges slik at trange bitt eller svake underkjever og evt for små eller dyptsittende øyne blir bemerket og reflekteres i premiegraden.

Inkludere flest mulig individer i avl men samtidig søke å kombinere avlsdyrene slik at samme eksteriøre feil eller uønskede trekk ikke dobles.

Oppmuntre oppdrettere til å søke kunnskap om anatomi og bevegelser; gjerne med artikler i Colliebladet.

Oppsummering

Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål

Rasens populasjon: Redusere den samlede innavlsgraden i rasen, dvs øke antallet kull med innavlsgrad så nært 0% som mulig. Arbeide aktivt for at avlsbasen ikke skal bli mindre ved å bruke et bredt utvalg av dyr i avl. Oppfordre korthårsoffdrettere til om mulig å bruke hannhunder fra kull eller linjer som er lite eller ikke benyttet fra før.

Helse: Ikke bruke hunder med sykdom eller kroniske plager i avl. Unngå å linjeavle på foreldre der samme defekt forekommer hos nære slektninger. Bruke gentesting med fornuft og forsiktighet.

Mentalitet og bruksegenskaper: Få flere collie-eiere til å bli aktive med sine hunder, både i hverdagen og i trening/evt konkurranser.

Atferd: Bli mer oppmerksom på arvbarhet og atferd, og søke å kartlegg både foreldre og deres avkom ved f.eks hjelp av MH og/eller at oppdretter kjører egne valpetester/oppfølging av avkom som voksne.

Eksteriør: Bedre frontpartiet og underkjeven/bittet hos korthårscollien.

Plan for videre arbeid i klubben

NCK styre og avlsråd skal gjøre RAS tilgjengelig og kjent for klubbens medlemmer og oppdrettere slik at det kan bli et levende dokument som blir aktivt benyttet i planlegging og gjennomføring av avl, aktiviteter osv. Vi ønsker at både oppdrettere og valpekjøpere skal ha kjennskap til og interesse for RAS-dokumentet og dets mål.

RAS sine kortsiktige mål skal evalueres hvert år og langsiktige mål revideres hvert femte år.

Kilder:

NCKs Helse og Atferdsundersøkelse 2013, Norsk Kennel Klubs Dogweb, Dansk Kennel klubs Dogweb, Svensk Kennel klubs Avelsdata, Finsk Kennel Klubs Avelsdata (Koiranet), Agrias skade/sykdomsstatistikk, Smooth Collie Club of Great Britain, The Smooth Collie Database. Takk til Torill Rosenlund for rasens norske historie og takk også til landets korthårsoppdrettere som bidro med info.